

Lestrarkort: Tillögur að þjálfunarefni

Í leiðbeiningum um notkun kortanna kemur fram að tilgangur þeirra sé sá að auka fjölbreytni í lestrarþjálfun og koma þannig betur til móts við þarfir nemenda í lestrarnámi. Þetta kallar á gott úrval verkefna og þjálfunarefnis en til að auðvelda notkun kortanna og spara kennurum sporin má finna dæmi um efni sem nýta má til þjálfunar. Listinn er ekki tæmandi og þekkja kennarar örugglega ýmiss konar verkefni, leiki og aðferðir til að bæta færni nemenda sinna.

Öll verkefni sem hér eru nefnd má finna á *Læsisvefnum* eða í útgefnu efni Menntamálastofnunar nema annað sé tekið fram.

Hljóðkerfisvitund	Dæmi um verkefni	Kort 1	Kort 2	Kort 3
Klappar orð í málsgreinum.	Setningar og orð í Markviss málörvun bls. 87 (https://vefir.mms.is/flettibaekur/namsefni/Markviss_malorvun/)	x		
Klappar atkvæði í orðum.	Samstöfur í Markviss málörvun, bls. 104 Að fóðra dýrin	x		
Rímar.	Að ríma saman – gaman	x		
Æfir vísu, þulu eða romsu.	Vísur og þulur Ýmsar ljóða- og söngvabækur fyrir börn	x		
Finnur orð sem byrja á sömu upphafshljóðum.	Forhljóð í Markviss málörvun, bls. 113–136	x		
Finnur fremsta hljóð í orði.	Forhljóð í Markviss málörvun, bls. 113–136	x		
Finnur aftasta hljóð í orði.	Forhljóð í Markviss málörvun, bls. 137	x		
Finnur hljóð innan í orði.	Þegar búið er að ná færni í að greina for- og bakhljóð er hægt að nota sömu verkefni (Markviss málörvun) til að láta nemendur greina hljóð í innstöðu (t.d. þriggja hljóða orð á bls. 128).	x		
Finnur hvort hljóð er fremst, í miðju eða aftast í orði.	Þegar búið er að ná færni í að greina hljóð í for-, bak- og innstöðu er hægt að nota hvaða stutta orð sem er. (Hvar í orðinu er hljóðið _? Er það fremst, í miðjunni eða aftast?) Verið viss um að barnið skilji hugtökin fremst – í miðjunni – aftast.	x	x	
Leggur niður hlut fyrir hvert hljóð í orði eða telur á fingrum.	Hljóðgreining í Markviss málörvun, bls. 142 Að segja og sundurgreina	x		
Skiptir orðum í einstök hljóð.	Hljóðgreining í Markviss málörvun, bls. 142 Að segja og sundurgreina	x	x	
Tengir hljóð í orð.	Hljóðgreining í Markviss málörvun, bls. 159	x	x	

Stafabekking/hljóðaaðferðin	Dæmi um verkefni	Kort 1	Kort 2	Kort 3
Regluleg upprifjun: Heiti og hljóð stafa sem hafa verið lagðir inn.	Stafastund Stafaplánetur (https://vefir.mms.is/stafaplanetur/)	x	x	
Parar saman lítinn og stóran staf.	Stafastund	x		
Veiðir stafi í texta.	Dagblöð, tímarit eða annar texti sem má skrifa á.	x		
Veiðir orð í texta.	Dagblöð, tímarit eða annar texti sem má skrifa á.	x		
Leggur niður hlut fyrir hvert hljóð, myndar orðið með lausum stöfum og les þrisvar.	Stafastund Að segja og sundurgreina	x		
Býr til orð eða bullorð úr lausum stöfum og les.	Stafastund Stafaaskja	x	x	
Leirar stafi og segir heiti/hljóð. Finnur þrjú til fimm orð þar sem stafurinn kemur fyrir fremst í orðinu.	Stafastund (innlagnarhluti)	x		
Æfir lestur algengra samhljóðasambanda.	Málhljóðakassinn (https://klb.mms.is/klb/malhljodakassinn) Smábækur – samhljóðasambönd (lestrarbækur)	x	x	

Lesfimi	Dæmi um verkefni	Kort 1	Kort 2	Kort 3
Les upphátt í 10 mínútur.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun	x	x	
Les hverja blaðsíðu tvisvar.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun	x	x	
Hefur fingur undir því orði sem lesið er til að tryggja nákvæman lestur.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun	x	x	
Æfir öruggan lestur með kórlestri og með því að lesa svo sjálf/sjálfur.	Kórlestur	x	x	x
Æfir gott lestrarlag með bergmálslestri.	Kórlestur Matsrammi fyrir lestrarlag	x	x	x
Undirbýr upplestur á texta eða ljóði ein/n eða í samvinnu við aðra.	Matsrammi fyrir lestrarlag	x	x	x
Undirbýr leiklestur á stuttu leikriti í samvinnu við aðra.	Útvarpsleikhús	x	x	
Les upphátt í 10 mínútur og 5 mínútur í hljóði.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun		x	x
Les upphátt í 5 mínútur og 10 mínútur í hljóði.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun		x	x

Æfir endurtekinn lestur.	Eitt skref í einu Endurtekinn lestur með félagi		x	x
Les stundum bara í hljóði.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun			x
Les hverja blaðsíðu einu sinni.	Spurt og svarað um lestrarþjálfun			x
Æfir sig að virða greinarmerki í texta við lestur.	Greinarmerkin			x
Æfir sig að móta hendingar í texta við lestur.	Mótun hendinga			x
Tekur bókaáskorun í lestri.	Bókaáskorun			x
Undirbýr sig undir Vinalestur.	Vinalestur			x

Ritun	Dæmi um verkefni	Kort 1	Kort 2	Kort 3
Æfir fínhyringar.	Fínhyringarþjálfun fyrir duglega krakka	x		
Gerir krotæfingar og/eða sporar.	Krotæfingar	x		
Æfir ritun bókstafa sem lagðir hafa verið inn.	Skriftarþjálfunarefni	x	x	
Æfir ritun algengra samhljóðasambanda.	Smábækur – samhljóðsambönd (lestrarbækur og verkefni) Samhljóðar í himingeimnum (https://www1.mms.is/samhljodar/)		x	
Vinnur skv. Ritunarverkefni sem eflir hljóðavitund.	Ritunarverkefni sem eflir hljóðavitund	x	x	
Skrifar málsgrein við mynd.	Getur verið mynd út frá námsbók, hluti af verkefni eða hvaða áhuga- verða mynd sem er.	x		
Notar mynd og skrifar texta út frá henni.	Getur verið mynd út frá námsbók, hluti af verkefni eða hvaða áhuga- verða mynd sem er.	x	x	
Æfir sig að skrifa í tölvu, spjaldtölvu eða síma.	Frjáls ritun	x	x	x
Skrifar stutta sögu eða endursögn með eigin stafsetningu.	Munnleg endursögn (þjálfar fyrst munnlega og svo skriflega endursögn) Að kasta og segja frá Fimm fingra endursögn	x	x	x
Notar ritun í daglegu lífi: Sendir smáskilaboð, skrifar lista, stutt skilaboð, innkaupalista eða kveðju í kort.	Efni ræðst af tilgangi hverju sinni.	x	x	x
Skrifar stutta bókarumsögn þegar lestri bókar er lokið.	Bókarumsögn		x	x
Æfir rétt fingrasetningu á lyklaborð.	Fingrafimi (https://vefir.mms.is/fingrafimi/)		x	x
Býr til hugarkort úr efni texta.	Sögukort			x

Velur sér verkefni í tengslum við lesefni og skráir í lestrardagbók.	40 hugmyndir fyrir lestrardagbók			x
Skráir í lestrardagbók orðatiltæki, málshætti og spakmæli og merkingu þeirra.	https://vefir.mms.is/dagsins/dag_isl_tung/dagurislungu_2010.pdf https://www.ms.is/okkar-mal/islenskuatak/listi-yfir-ordtok-ordatiltaeki https://www.tilvitnun.is/			x

Skilningur og orðaforði	Verkefni	Kort 1	Kort 2	Kort 3
Spáir fyrir um efni bókar með því að velja fyrir sér titli og efni á bókarkápu (hvað heldur þú að bókin fjalli um?).	Að hugsa upphátt (áður en lestur hefst)	x	x	x
Spáir fyrir efni bókar með því að skoða myndirnar í bókinni (hvað heldur þú að gerist í þessari sögu?).	Að hugsa upphátt (áður en lestur hefst)	x	x	x
Rifjar upp lesið efni áður en lestri sögu er haldið áfram.	Að hugsa upphátt (áður en lestur hefst)	x	x	x
Svarar spurningum úr efni textans.	Að hugsa upphátt (eftir að lestri lýkur)	x	x	x
Býr til spurningar úr efni textans.	Að hugsa upphátt (eftir að lestri lýkur)	x	x	x
Endursegir sögu eða hluta úr sögu að loknum lestri.	Munnleg endursögn Fimm fingra endursögn Að kasta og segja frá	x	x	x
Hlustar á sögu og endursegir að hlustun lokinni.	Munnleg endursögn Fimm fingra endursögn Að kasta og segja frá	x	x	x
Fær útskýringar á nýjum og framandi orðum í texta.	Samræður við lestrarþjálfara, kennara eða samnemendur, notkun orða-bókar	x	x	x
Safnar nýjum orðum og rifjar þau reglulega upp.	Orðaveggur	x	x	x
Hlustar á sögu eða hljóðbók til að efla orðaforða sinn.	Hljóðbækur eða upplestur	x	x	x
Getur greint frá meginefni texta með því að svara spurningunni „Hvað varstu að lesa?“	Að hugsa upphátt (eftir að lestri lýkur)		x	x
Les fjölbreyttar tegundir texta sem hluta af heimalestri s.s. bókmenntatexta, frásagnir, fræðitexta, ljóð, leikrit, fréttir, ævintýri, þjóðsögur o.s.frv.	Bókaáskorun			x

Gerir Venn kort til að bera saman t.d. sögupersónur, aðstæður þeirra og viðbrögð.	Venn kort			x
Vaktar skilning sinn og notar úrræði góðra lesara til að efla skilning sinn á texta.	Að vakta skilninginn: Lestrarhnútar			x
Veltir fyrir sér merkingu orðatiltækja, málshátta og spakmæla.	https://vefir.mms.is/dagsins/dag_isl_tung/dagurislungu_2010.pdf https://www.ms.is/okkar-mal/islenskuatak/listi-yfir-ordtok-ordatiltaeki https://www.tilvitnun.is/			x